

agentschap voor Innovatie
door Wetenschap en Technologie

IWT Activiteitenverslag 2013 - Bijlage - Memorandum 2014-2019

Aanbevelingen vanwege de Raad van Bestuur van het IWT voor de
volgende Vlaamse Regering

INHOUD	2
Inleiding en situering	3
1. Versterk de steun aan innoverende ondernemingen	3
2. Focus de IWT-steun aan onderzoeksinstellingen op samenwerking	4
3. Versnel innovatie in strategische domeinen	5
4. Verminder de complexiteit	6
5. Ontwikkel innovatie ondersteunend aankopen	6
6. Stimuleer innovatie met maatschappelijke relevantie	7
7. Versterk het IWT	7

Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35 bus 16
B-1030 Brussel
Tel:+32(0)2 432 42 00
Fax: +32 (0)2 432 43 99
info@iwt.be
www.iwt.be

Inleiding en situering

IWT is sinds 1991 het centrale agentschap van de Vlaamse overheid voor het stimuleren van innovatie met economische en maatschappelijke toegevoegde waarde. Subsidies aan projecten van ondernemingen, onderzoeksinstituten en onderzoekers in Vlaanderen zijn het belangrijkste middel. Verder is IWT actief in internationale acties, in het bijzonder om Vlaamse actoren te steunen die zich inschrijven in Europese onderzoeks- en innovatieprojecten.

De 5 invalshoeken van het IWT-instrumentarium zijn :

rechtstreekse steun aan ondernemingen	IWT-bedrijfssteun, met inbegrip van het kmo-programma, sprintprojecten, ICON-projecten en internationale projecten
steun aan projecten van onderzoeksinstituten	Strategisch basisonderzoek, Landbouw-trajecten en Toegepast Biomedisch Onderzoek, TETRA-projecten
beurzen en mandaten voor individuele onderzoekers	doctoraatsbeurzen, Baekelandmandaten en Innovatiemandaten
steun aan intermediairen	VIS-projecten
initiatieven van de Vlaamse regering	proeftuinen, lichte structuren en ad hoc regelingen

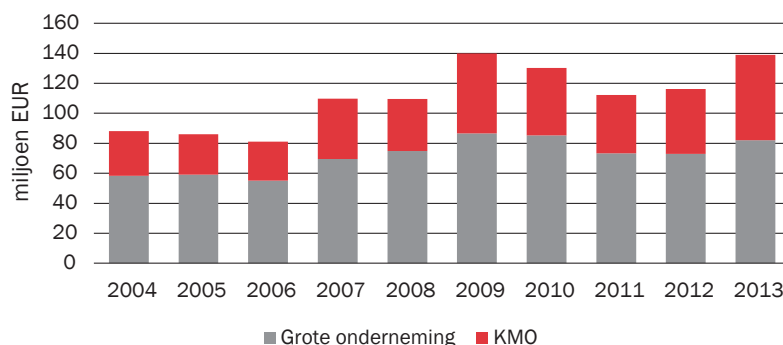
De middelen hiervoor komen hoofdzakelijk van de Vlaamse overheid, met een totaal jaarlijks budget van ruim 300 miljoen euro. Vanuit deze centrale positie in het Vlaamse innovatie-landschap, stimuleert IWT de samenwerking tussen ondernemingen, onderzoeksinstituten en de overheid (triple helix).

De raad van bestuur van het IWT formuleert in dit memorandum 7 aandachtspunten om de performantie van innovatie in Vlaanderen verder te verhogen.

1. Versterk de steun aan innoverende ondernemingen

Met zijn subsidies aan ondernemingen - rechtstreeks via de IWT-bedrijfssteun en deels via samenwerkingsprojecten in proeftuinen, lichte structuren, ... - bereikt het IWT een ruime waaier van ondernemingen die innoveren in Vlaanderen. Het gaat hierbij zowel om kmo's als om grote, en internationaal actieve ondernemingen. Ondanks de economische crisis is het IWT er in geslaagd om innovatie in die ondernemingen te blijven stimuleren. Na een terugval in 2011 is de toegekende steun weer in stijgende lijn en op de hoogte van het recordjaar 2009. Het aandeel steun aan kmo's steeg tot ruim 40% in 2013.

Figuur 1. Subsidies aan ondernemingen

Zowel projecten in Vlaanderen van individuele ondernemingen als Vlaamse en internationale samenwerkingsprojecten worden door IWT gesteund. De focus moet daarbij liggen op het realiseren van toegevoegde waarde in Vlaanderen, met respect voor de economische realiteit van de internationale context waarin de meeste ondernemingen opereren. De IWT-steun is een hefboom voor de ontwikkeling van de ondernemingen.

Jaarlijks maken ongeveer 400 ondernemingen van de directe subsidies gebruik, waarvan 75% kmo's. Via de col-

lectieve programma's en gebruikerscommissies van projecten bereikt het IWT jaarlijks ongeveer 4000 ondernemingen. IWT steunt projecten met een ontwikkelingsrisico en een marktrisico. Meer dan drie kwart van de door IWT gesteunde bedrijfsprojecten realiseert met succes zijn onderzoeksobjectieven. In de helft van de projecten waar de valorisatie al een feit is, heeft het IWT-project bijgedragen tot omzetgroei van de onderneming. Studies hebben bovendien aangetoond dat er een substantiële 'additionaliteit' is van de subsidies die Vlaanderen ter beschikking stelt voor O&O in Vlaamse ondernemingen.¹

Het is belangrijk dat het aanbod aan IWT-steun verder continu wordt aangepast aan de vraag van de ondernemingen. In 2012 werden een aantal belangrijke hervormingen in de procedures voor steun ingevoerd en dit werpt nu zijn vruchten af, maar een blijvende inspanning voor verdere optimalisering is noodzakelijk. **Bij verdere aanpassingen van de IWT-steun en -dienstverlening zal blijvend specifieke aandacht geschonken worden aan : (1) differentiëren van het aanbod naar de behoeften van de verschillende types van ondernemingen, (2) samenwerking stimuleren en (3) vereenvoudigen.** Voor de minder innovatie-intensieve ondernemingen en de kmo's moet de toegankelijkheid van de innovatiesteun verder worden verbeterd. De huidige stijging van de steun aan de kmo's moet worden bestendigd. Voor de groep van kmo's die wel innovaties toepassen maar zelf niet de mogelijkheid hebben om innovatie te initiëren, de zogenaamde 'innovatievolgers', moeten de collectieve innovatieschema's verder uitgewerkt worden.

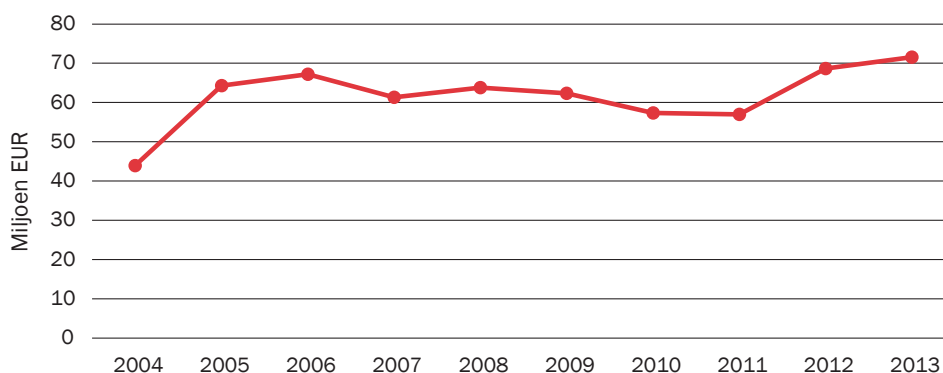
Verder moeten de steuninstrumenten ook aangepast worden aan de nieuwe regels die uitgewerkt worden door de Europese Commissie. Om de competitiviteit van de Europese ondernemingen te verbeteren, kiest de Commissie er nadrukkelijk voor om het steunbare innovatietraject te verlengen tot dichterbij de markt, essentieel om zo een bredere valorisatie van de resultaten van de O&O-projecten te ondersteunen. Mede om te vermijden dat Vlaamse ondernemingen een competitief nadeel zouden ondervinden is het belangrijk dat ook Vlaanderen deze trend volgt. Dit vereist wel een aangepast Vlaams wettelijk kader en meer financiële middelen.

Als gevolg van de te verwachten wijzigingen in de EU-staatssteunregels, samen met de impact van een stijgende vraag die we in de tweede helft van 2013 en begin 2014 constateerden, schatten we dat de bijkomende vraag naar budgettaire middelen voor de bedrijfsprojecten in de komende jaren kan oplopen met 30 à 40% van het huidige jaarlijkse budget.

2. Focus de IWT-steun aan onderzoeksinstellingen op samenwerking

Een belangrijk deel van de steun van IWT gaat naar projecten opgezet door onderzoeksinstellingen en naar mandaten voor individuele onderzoekers.

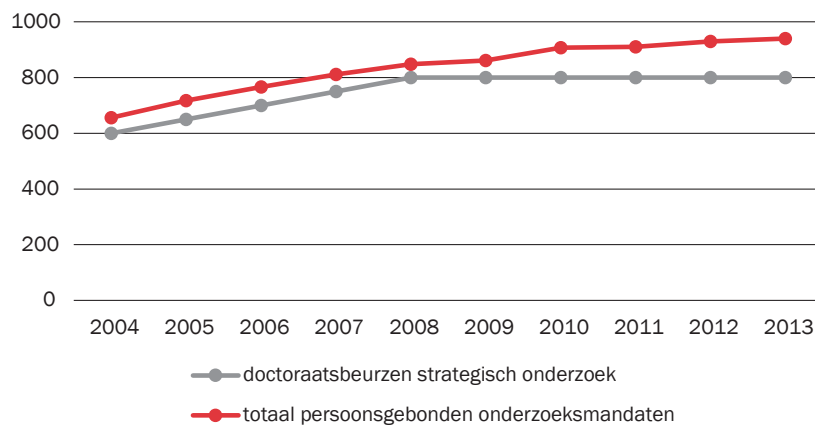
Figuur 2. Subsidies aan onderzoeksgedreven IWT-programma's

¹ Verschillende additionaliteitsstudies die werden uitgevoerd door ECOOM of door andere externe studie-bureaus zijn consulteerbaar op de IWT-website. Dit betreft o.m. "Gedragsadditionaliteit" (studie 48), "Impact of public R&D funding" (studie 54), "Welk verschil maken subsidies voor Vlaamse bedrijven?" (studie 56), 'Impact van de IWT-bedrijfssteun bij de Vlaamse ondernemingen' (studie 72) en 'Waar voor uw geld' (studie 75).

De totale subsidie voor mandaten bedraagt ca 40 Meuro op jaarbasis, voor bijna 1000 onderzoekers tegelijk.

Figuur 3. Aantal lopende beurzen en mandaten

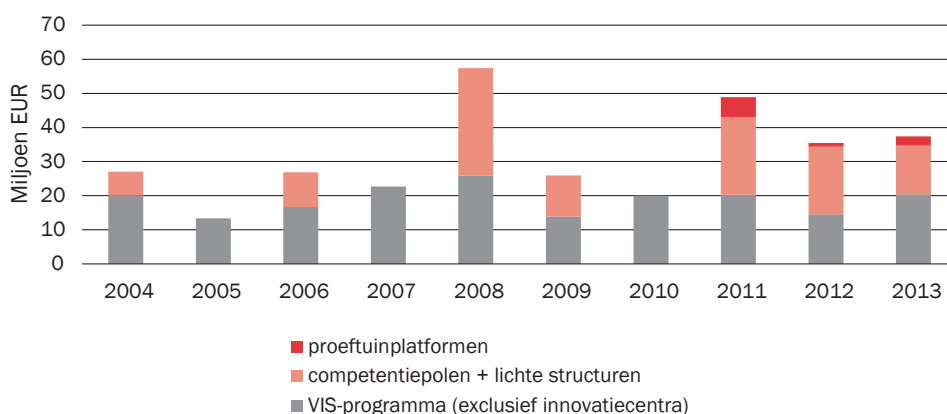

Rekening houdend met de missie van het IWT is het cruciaal dat deze steun gegeven wordt aan projecten met een economische en/of maatschappelijke meerwaarde voor Vlaanderen en dat deze meerwaarde effectief gerealiseerd wordt door een sterke klemtoon op de valorisatie te leggen. **Het belangrijkste middel om dit te bereiken is het verder versterken van de samenwerking die binnen dergelijke projecten gebeurt tussen de onderzoeksinstituten en ondernemingen en andere actoren die voor die valorisatie kunnen instaan.**

3. Versnel innovatie in strategische domeinen

Een derde categorie zijn de projecten en initiatieven die zich expliciet toeleggen op ruimere innovatie-ondersteuning en op de coördinatie van O&O- en innovatie-activiteiten. Enerzijds gebeurt dit via eigen IWT-programma's, onder de noemer van de Vlaamse InnovatieSamenwerkingsverbanden (VIS). Deze steun heeft betrekking op projecten die innovaties trachten te verspreiden naar een bredere collectiviteit van ondernemingen. Anderzijds zijn er ook initiatieven zoals de vroegere competentiepolen, de lichte structuren² en de proeftuinen³, die een meer specifieke doelgroep of thema behandelen.

Figuur 4. Subsidies voor innovatieondersteuning, coördinatie en collectieve projecten

2 Een lichte structuur verzamelt een breed gamma actoren rond een bepaald thema en werkt daarvoor een gezamenlijke innovatie-agenda uit. Voor deze coördinatie-activiteiten krijgt de lichte structuur een basisfinanciering. Daarnaast kan de lichte structuur beroep doen op subsidies voor individuele projecten waarmee haar agenda gerealiseerd wordt.

3 Een proeftuin is een omgeving met een populatie van gebruikers waar innovaties kunnen onderzocht worden in reële omstandigheden.

Een dergelijke ‘speerpuntaanpak’, waarbij op basis van strategische innovatieagenda’s (technologische en economische roadmaps) clusters van ondernemingen, kenniscentra en andere relevante actoren de krachten bundelen en een lange termijnstrategie realiseren, wordt best verder uitgebouwd. Transparantie, efficiëntie, budgettaire beheersbaarheid en creatie van lange termijn toegevoegde waarde moeten daarbij de leidraad zijn. Een selectief referentiekader moet gedefinieerd worden op basis van zowel het kennispotentieel als het economisch potentieel voor Vlaanderen. Europese hefboomen zoals het slimme specialisatiedenken of de Key Enabling Technologies van de Europese Commissie kunnen als extra hefboomen hierin meegenomen worden.

Er moet ook naar gestreefd worden om deze initiatieven zoveel mogelijk te integreren in bestaande structuren en organisaties. Bij de beslissing over de eventuele verderzetting van bestaande initiatieven dient duidelijk rekening gehouden te worden met de bereikte resultaten en het verdere valorisatiepotentieel.

Voor het financieren van hun projecten maken de speerpuntinitiatieven gebruik van een ‘toolkit’ beheerd door het IWT, d.w.z. goed uitgewerkte en gevalideerde subsidie-instrumenten die naar eigen wens kunnen ingezet worden in functie van hun strategie. Subsidieinstrumenten voor demonstratieprojecten, proeftuinconcepten en (open) onderzoeks- en testinfrastructuur moeten verbeterd of ontwikkeld worden. Dit alles vereist echter extra financiële middelen.

4. Verminder de complexiteit

Gedreven door het Vlaamse beleid en de evoluties op Europees vlak, is het aanbod vanuit het oogpunt van de ondernemingen vrij complex geworden.

Op Vlaams niveau is er een groep van initiatieven en structuren die verschillende doelgroepen en/of verschillende thema’s benaderen (zie ook onder 3). Ondanks enkele consolidaties, zijn daardoor te veel structuren ontstaan met deels overlappende klanten en missies. **Om voldoende kritische massa te krijgen, maar ook uit het oogpunt van transparantie en efficiëntie, is het nodig dit landschap te vereenvoudigen en het aantal structuren te verminderen, rekening houdend met de merites en het potentieel.**

De aanpak van de Europese Commissie in de context van Horizon2020, het programma voor het steunen van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, leidt anderzijds ook tot een kluwen van acties. Gezien de omvang van de beschikbare middelen en het ruimer belang van samenwerking over de grenzen, moeten de Vlaamse actoren toegang blijven hebben tot deze programma’s. Alhoewel de complexiteit kan verminderd worden door oordeelkundig de acties te kiezen waaraan wordt deelgenomen, zal ze een drempel blijven voor de gemiddelde Vlaamse onderneming. **Het IWT moet hierin ten volle een rol kunnen vervullen naar het informeren, oriënteren en begeleiden van de Vlaamse actoren, in het bijzonder de kmo’s en middelgrote ondernemingen, en moet daarvoor voldoende middelen kunnen inzetten.** De inspanningen worden best toegespitst op het Europees instrumentarium op het gericht onderzoek, in samenspraak met andere instanties die zich eerder richten op het niet gericht onderzoek.

Om goed te kunnen inspelen op de verwachtingen van zijn klanten is het verder efficiënter maken van de IWT-instrumenten en procedures van het IWT een continu aandachtspunt. Hierbij aansluitend zal ook de afstemming met andere agentschappen die steun geven aan ondernemingen verdergezet worden.

5. Ontwikkel innovatie ondersteunend aankopen

Het stimuleren van innovatie via bestellingen van de overheid is een potentieel belangrijk instrument in de mix van overheidsmaatregelen. De voorbije jaren werd ook op Europees niveau een belangrijke evolutie doorgemaakt en innovatie ondersteunend aankopen maakt in de toekomst deel uit van de instrumentenmix die door de Europese Commissie wordt gesteund. In Vlaanderen investeert het IWT in de ontwikkeling van een instrument voor innovatief aanbesteden, binnen de huidige wettelijke kaders.

Dit is niet eenvoudig. **Gezien het potentieel van innovatie ondersteunend aankopen, is het wel aangewezen het instrument verder uit te bouwen,** voor zover aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. In de eerste plaats moet de aanpak vereenvoudigd worden en tevens meer gedifferentieerd worden. Dit start bij acties om de aankoop van

bestaande innovatieve oplossingen mogelijk te maken (innovatievriendelijk aankopen), zoals het aanpassen van typebestekken en lastenboeken, en het stimuleren van een brede mentaliteitswijziging bij de aankopers. Via innovatief aanbesteden kunnen anderzijds nieuwe innovaties uitgelokt worden. IWT kan o.a. zijn kennis inzetten bij het opmaken van de lastenboeken en het evalueren van de innovatieve kwaliteit ervan. Belangrijk is dat het potentieel de kost van dergelijke processen voor de deelnemende ondernemingen duidelijk verantwoordt. Kleine en startende ondernemingen moeten ook voldoende kansen krijgen. Referenties via innovatie ondersteunend aanbesteden op de Vlaamse markt kunnen bijdragen tot export.

Tot slot wordt het innovatie ondersteunend aanbesteden best ingeschreven in de KPI's van alle administraties, onder de coördinatie van de minister-president. De reëel ingezette middelen moeten voldoende substantieel zijn.

6. Stimuleer innovatie met maatschappelijke relevantie

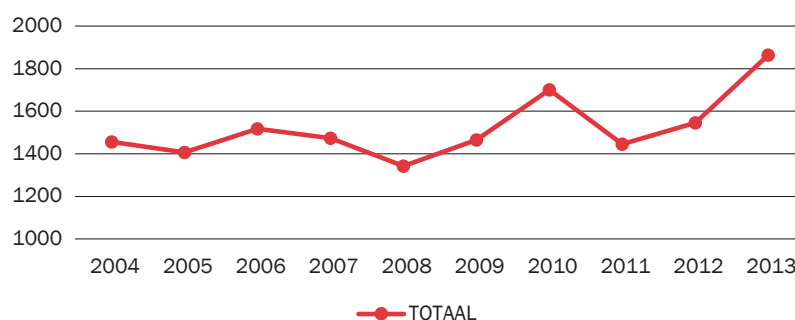
Het is duidelijk dat innovaties in sterke mate kunnen bijdragen tot het oplossen van belangrijke maatschappelijke uitdagingen zoals de vermindering van de milieubelasting en het energieverbruik of de zorgbehoefte als gevolg van de vergrijzing. **Door in te spelen op deze maatschappelijke uitdagingen ontstaan tegelijk economische activiteiten en een win-win situatie waarbij de maatschappelijke relevantie gekoppeld wordt aan economische opportuniteiten voor de ondernemingen.**

Vlaanderen kan daarbij aansluiten bij de grote maatschappelijke uitdagingen zoals die door de Europese Commissie zijn geformuleerd in Horizon 2020, het Europese programma voor O&O en innovatie. Het stimuleren van innovatie met maatschappelijke relevantie heeft veel potentieel. Als de betrokken economische activiteit gebeurt bij de eindklant, is ze dikwijls moeilijk delocaliseerbaar. In andere gevallen kunnen de ervaringen op de thuismarkt export ondersteunen. Specifiele aandacht voor maatschappelijke relevantie zal ook innovatie in de social profit sector aanmoedigen.

7. Versterk het IWT

Na de tijdelijke vermindering in 2009-2010 zijn de subsidiemiddelen waarover IWT beschikt weer toegenomen, sinds 2009 met ongeveer 11,4 %. Uit onderstaande grafiek blijkt dat ten opzichte van 2009 er een stijging is in het aantal behandelde projecten in 2013 van 17% , terwijl er ook een belangrijke extra belasting is door de extra complexiteit met een stijging tot 10% aan projecten buiten de reguliere programma's. Hierbovenop worden IWT-adviseurs vanwege hun inhoudelijke expertise ook ingeschakeld in de beoordeling van projecten binnen initiatieven van andere agentschappen, zoals de demonstratieprojecten Flanders Care, de innovatie-oproep van het beleidsdomein Sociale Economie en de oproepen Nieuw Industrieel Beleid van het Agentschap Ondernemen.

Figuur 5. Totaal aantal behandelde aanvragen

Belangrijke inspanningen zijn de laatste jaren gedaan om de processen te verbeteren. Dit moet een vermindering meebrengen van de administratieve last voor de aanvragers en van de interne kosten voor het IWT. Deze inspanning moet onverminderd verdergezet worden, maar is niet voldoende om de groei te compenseren.

Ondanks deze toename en de verbreding van het takenpakket is het aantal medewerkers niet gestegen, maar neemt het mede als gevolg van de opgelegde besparingen, langzaam af. In 2009 beschikte IWT nog over 124,8 VTE. Sindsdien daalt het aantal medewerkers. Begin 2014 waren er nog 118,9 VTE of een daling van ca 5 %.

Binnen het Vlaamse landschap moet het IWT het centrale agentschap blijven voor de steun aan innovatie in ondernemingen. Voor een goede uitvoering van de taken is het noodzakelijk dat voldoende competentie behouden wordt. Efficiëntiewinsten kunnen behaald worden door verder in te zetten op samenwerking met andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid. Naar internationale normen zijn de apparaatskosten per beoordeeld project van het IWT laag. In 2013 lag de totale werkingskost van het IWT voor het beheer van de steunmaatregelen ruim onder de 4% van die steun. Uit klantentevredendheidsenquêtes blijkt anderzijds dat de interactie met de IWT adviseurs door de ondernemingen bovendien sterk wordt geapprecieerd. **Het behoud van een competent team adviseurs is daarom noodzakelijk om de inspanningen van de Vlaamse regering inzake stimulering van innovatie blijvend kwaliteitsvol te implementeren.**

Verder moet gewezen worden op de rol van de InnovatieCentra als front-office van het IWT naar de ondernemingen toe, in het bijzonder de kmo's. De werking van de innovatiecentra moet continuïteit krijgen en verder worden geoptimaliseerd onder coördinatie van het IWT. Het verhogen van het effectief bereik van ondernemingen is hierbij het belangrijkste objectief.